

Üniversite Öğrencisi Kadınların Siber Şiddet Deneyimleri ve Siber Şiddetle Başa Çıkma Sürecinde Sosyal Desteğin Rolü

University Student Women's Experiences of Cyber Violence and the Role of Social Support in Coping with Cyber Violence

Nur Yemen Uçar* Gökhan Boduroğlu**

Öne Çıkanlar:

- Siber şiddet, kadın üniversite öğrencileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir, psikolojik sorunlara, sosyal geri çekilmeye ve akademik yaşamda aksamalara yol açmaktadır.
- Sosyal destek, siber şiddet ile başa çıkma sürecinde kritik bir rol oynamakta; aile, arkadaşlar ve kurumlar tarafından sağlanan güçlü duygusal ve araçsal destek, dayanıklılığı artırmaktadır.
- Üniversite danışmanlık hizmetleri ve hukuki yardım gibi kurumsal mekanizmalar önemlidir, ancak bu hizmetlere erişim ve farkındalık, etkilenen öğrenciler arasında sınırlı kalmaktadır.
- Dijital okuryazarlık programları ve daha sıkı düzenlemeleri içeren önleyici tedbirler gereklidir, böylece daha güvenli çevrimiçi ortamlar sağlanarak mağdurlar için etkili müdahaleler geliştirilebilir.

Öz: Bu araştırma, kadın üniversite öğrencilerinin dijital ortamda maruz kaldıkları siber şiddet deneyimlerini ve sosyal desteğin başa çıkma sürecindeki rolünü incelemektedir. Fenomenolojik desenle yürütülen nitel çalışmada, siber şiddet deneyimi yaşamış 30 kadın üniversite öğrencisi ile derinlemesine görüşmeler yapılmış ve veriler tematik analizle değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında görüşmelerden elde edilen bulgular; siber şiddet deneyimleri, siber şiddetin etkileri, siber şiddet ile baş etme yöntemleri ve toplumsal farkındalık ve öneriler olmak üzere dört ana tema altında ele alınmıştır. Bulgular, kadın üniversite öğrencilerinin çevrimiçi taciz, eski partner tehditleri ve anonim saldırılar gibi çeşitli siber şiddet biçimlerine maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Bu deneyimlerin korku, özgüven kaybı ve sosyal izolasyon gibi psikolojik etkiler yarattığı, ayrıca sosyal medyadan uzaklaşma gibi davranış değişikliklerine neden olduğu belirlenmiştir. Kadın üniversite öğrencilerinin, siber şiddet deneyimleriyle başa çıkmak için süreç içerisinde arkadaşlarından, ailelerinden ve profesyonel destek sağlayıcılarından aldıkları sosyal destek önemli rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra, teknolojik önlemler almak ve bireysel dayanıklılığı geliştirmek de etkili başa çıkma stratejileri arasında yer almaktadır. Araştırma, siber şiddetin önlenmesi için hukuki düzenlemelerin güçlendirilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması ve mağdurlara yönelik psikososyal destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Sosyal medya, Şiddet, Siber Şiddet, Sosyal Destek.

*Öğrenci, Hitit Üniversitesi, Sungurlu MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, ucarnur549@gmail.com, **ORCID: 0009-0005-4921-3896**.

Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, Sungurlu MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, gokhanboduroglu@hitit.edu.tr, **ORCID: 0000-0002-6424-6478.

Highlights:

- Cyber violence has a significant impact on female university students, leading to psychological problems, social withdrawal and disruptions in academic life.
 - Social support plays a critical role in coping with cyber violence, with strong emotional and instrumental support provided by family, friends and institutions enhancing resilience.
 - Institutional mechanisms such as university counselling services and legal aid are important, but access to and awareness of these services remains limited among affected students.
 - Preventive measures including digital literacy programmes and stricter regulations are needed so that effective interventions can be developed for victims, ensuring safer online environments.
-

Abstract: This study examines female university students' experiences of cyber violence in the digital environment and the role of social support in the coping process. In this qualitative study conducted using a phenomenological design, in-depth interviews were conducted with 30 female university students who had experienced cyber violence, and the data were evaluated using thematic analysis. The findings obtained from the interviews were analysed under four main themes: experiences of cyber violence, effects of cyber violence, methods of coping with cyber violence, and social awareness and recommendations. The findings reveal that female university students are exposed to various forms of cyber violence, such as online harassment, threats from former partners, and anonymous attacks. These experiences were found to cause psychological effects such as fear, loss of self-confidence, and social isolation, as well as behavioural changes such as withdrawal from social media. Social support received from friends, family, and professional support providers played an important role in helping female university students cope with their experiences of cyber violence. In addition, taking technological precautions and developing individual resilience are also effective coping strategies. The research emphasises the need to strengthen legal regulations, raise social awareness, and expand psychosocial support mechanisms for victims to prevent cyber violence.

Keywords: Women, Social media, Violence, Cyber Violence, Social Support.

Summary

This study explores the experiences of female university students with cyber violence and examines the role of social support in their coping processes. With the increasing use of digital platforms, cyber violence has become a significant social issue that particularly affects women. Cyber violence can take many forms, including harassment, threats, online stalking, and the dissemination of private information without consent. The psychological and social consequences of such violence can be severe, leading to emotional distress, anxiety, and social withdrawal. In this context, understanding the mechanisms through which affected individuals cope with cyber violence and the importance of social support systems is crucial for developing effective intervention strategies. The digital transformation of society has expanded communication opportunities while simultaneously introducing new risks, particularly for women. Cyber violence has emerged as a pressing concern, with female university students being among the most

vulnerable groups due to their active participation in online spaces. The anonymity and accessibility of digital platforms make it easier for perpetrators to engage in harmful behaviours, often with little fear of repercussions. This study aims to explore the personal experiences of female university students who have encountered cyber violence and to analyze how social support structures impact their coping mechanisms.

This research adopts a qualitative, phenomenological approach to understand the lived experiences of female university students who have been subjected to cyber violence. Data collection was conducted through semi-structured in-depth interviews with participants selected via purposive sampling. The collected data were analyzed using thematic analysis through MAXQDA software. The study seeks to identify patterns in the experiences of cyber violence and to explore the different coping strategies employed by affected individuals. Additionally, it examines the role of social support systems, including family, friends, institutional support, and online communities, in mitigating the negative effects of cyber violence.

The findings obtained from the interviews conducted as part of the research were examined under four main themes: experiences of cyber violence, the effects of cyber violence, methods of coping with cyber violence, and social awareness and recommendations. The findings indicate that cyber violence manifests in various forms, such as cyber harassment, cyberstalking, and the unauthorized sharing of personal information. The psychological consequences include feelings of fear, helplessness, anxiety, and a decline in self-confidence. Many participants reported experiencing disruptions in their academic and social lives due to cyber violence. In terms of coping mechanisms, the study highlights the importance of social support. Participants who received strong emotional and instrumental support from family and friends were more likely to demonstrate resilience and effective coping strategies. However, those who lacked adequate support often exhibited prolonged distress and a sense of isolation. Institutional support, such as university counselling services and legal aid, was also found to play a crucial role in the coping process, although access to and awareness of these services remained limited among participants.

The study underscores the necessity of a multidimensional approach to addressing cyber violence. Preventive measures, including digital literacy programs and awareness campaigns, should be implemented to equip female students with the skills to navigate online spaces safely. Universities and social institutions must enhance their support mechanisms by providing accessible psychological counselling and legal guidance for victims of cyber violence. Additionally, policymakers should work towards stricter regulations and enforcement mechanisms to deter cyber violence and ensure the protection of vulnerable groups.

Social support is a key determinant in the effectiveness of coping strategies. Strong networks of emotional and instrumental support help victims rebuild their sense of security and confidence. Future research should focus on expanding the scope of this study to include comparative analyses between different demographic groups and cultural contexts. Furthermore, investigating the long-term effects of cyber violence on individuals' mental health and social relationships could contribute to the development of more comprehensive intervention strategies.

Cyber violence against female university students is a growing concern that requires urgent attention. This study highlights the significant role of social support in alleviating the psychological impact of cyber violence and emphasizes the need for enhanced institutional and community-based support systems. By fostering a safer digital environment and strengthening protective mechanisms, we can contribute to the well-being and empowerment of women in online spaces. Future efforts should focus on policy implementation, educational initiatives, and expanded research to ensure a holistic approach to combating cyber violence.

Giriş

Şiddet, insanlık tarihi kadar eski, halk sağlığını tehdit eden karmaşık bir sorundur. Fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik zarar ya da acıya neden olan veya olma ihtimali taşıyan; tehdit, baskı ve özgürlüğün keyfi kısıtlanmasını da içeren her türlü tutum ve davranış şiddet olarak tanımlanmaktadır (ASHB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2021:6). Türk Dil Kurumu ise Türkçe Sözlüğü'nde şiddeti, “bir hareketin veya gücün yoğunluğunu ifade eden, karşıt görüşlere kaba kuvvet uygulama, duygu veya davranışlarda aşırılık ve sertlik olarak ortaya çıkan bir olgu” olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2024). Kişinin kendine veya başkasına zarar verme amacıyla güç kullanmasını içeren bu olgu; biyolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve psikolojik nedenlere dayanır. Düşünce ve davranışlarla şekillenen çok boyutlu yapısıyla, birey ve toplum üzerinde derin etkiler bırakmaktadır (Yorulmaz ve Karadeniz, 2022:232). Şiddetin temelinde genellikle öfke, korku, güvensizlik ve eşitsizlik gibi sosyal ve duygusal faktörler yatmaktadır. Bu nedenle, şiddet bireylerin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü tehdit etmenin yanı sıra, toplumsal huzur ve düzen üzerinde de derin yaralar açmaktadır (Hinduja ve Patchin, 2010:208).

Şiddetin bireysel ve toplumsal düzeydeki çok boyutlu etkileri incelendiğinde, belirli grupların bu olgudan daha fazla etkilendiği görülmektedir. Özellikle kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de etkisiyle şiddetin en yaygın hedeflerinden biri haline gelmektedir. Kadına yönelik şiddet, bu bağlamda, küresel düzeyde ele alınması gereken bir insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Bourdieu (2002), “Masculine Domination” adlı eserinde, kadına yönelik şiddetin, belirli bağımlılık ilişkilerinin ve toplumsal eşitsizliklerin doğallaştırılması yoluyla

meşrulaştırıldığını öne sürmektedir. Donato ve arkadaşları (2022: 403) da bu durumun, kadınların erkek egemen toplum yapısı içerisinde ikinci sınıf yurttaşlar olarak kabul edilmesine zemin hazırladığını ve bu tahakkümün hem çevrimdışı hem de çevrimiçi alanlarda süreklilik kazandığını ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddet, temel insan haklarını ihlal eden, bireyin kendini geliştirme ve onurlu bir yaşam sürme hakkını engelleyen; kültürel, ekonomik ve coğrafi sınır tanımaksızın tüm dünyada varlığını sürdüren; yalnızca mağdurları değil, aileleri ve toplumu da derinden etkileyen ve ulusal ile uluslararası düzeyde topyekûn mücadele gerektiren küresel bir sorundur (ASHB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2021:12). Kadınlara yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı olarak fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veren ya da tehdit, zorlama ve özgürlükten mahrum bırakma şeklinde ortaya çıkan bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık biçimidir (İstanbul Sözleşmesi, 2011). Kadınlara yönelik şiddet, kamusal ya da özel alanda, cinsiyete dayalı olarak fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar ya da acı veren veya verme ihtimali bulunan, ayrıca tehdit, zorlama ya da keyfi özgürlükten mahrum bırakma gibi eylemleri içeren bir şiddet türüdür (United Nations, 1993).

Şiddetle mücadeleye yönelik literatür ve hukuki düzenlemeler incelendiğinde, kadına yönelik şiddetin fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik/duygusal olmak üzere çeşitli biçimlere ayrıldığı görülmekte; buna ek olarak siber şiddet, mobbing ve ısrarlı takip gibi farklı türlerin de bu sınıflandırmalara dahil edilmesi mümkün olmaktadır (ASHB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2021:12).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı 2021-2025 (2021), şiddet türlerini şu şekilde tanımlamıştır:

- Fiziksel şiddet, kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal eden, bedensel bütünlüğüne zarar veren ve sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlamaktan çeşitli nedenlerle öldürmeye kadar uzanan; kadının sağlık, gelişim ve onurunu zedeleyen her türlü saldırı, ihmal ve eylemi kapsayan bir şiddet türüdür.
- Cinsel şiddet, kişinin cinsel dokunulmazlığını hedef alan; cinsel saldırı, cinsel istismar, taciz, zorla evlendirme, kadın ticareti ve fuhşa zorlama gibi eylemleri kapsayan, mağdur ve fail arasındaki ilişkinin niteliği fark etmeksizin bireyin cinselliğine yönelik zorlayıcı ve baskılayıcı davranışları içeren bir şiddet türüdür.
- Psikolojik şiddet, bir kişiye sistemli şekilde baskı uygulayarak onu duygusal olarak sömürmek, kontrol etmek, aşağılamak veya toplumdaki soyutlamak amacıyla yapılan; bağırarak, tehdit etmek, küçük düşürmek, eve kapatmak, hakaret etmek, kişisel özgürlüklerini kısıtlamak gibi eylemleri kapsayan ve fiziksel şiddetle yakından ilişkili olan bir şiddet türüdür.

- Ekonomik şiddet, kadının istihdama katılımını engellemek, zorla çalıştırmak, gelirine el koymak, para harcamasını kısıtlamak veya ekonomik kaynakları kontrol ve ceza aracı olarak kullanmak gibi kadını ekonomik olarak zarara uğratan ve bağımsızlığını kısıtlayan her türlü eylemi kapsamaktadır.
- Tek taraflı ısrarlı takip, aralarında herhangi bir ilişki olup olmaksızın bir kişinin diğerine yönelik olarak güvenlik endişesi yaratacak şekilde korku ve çaresizlik duygularına neden olan, sürekli telefonla arama, mesaj gönderme, sosyal medyada takip etme, ya da yaşadığı veya çalıştığı yere giderek rahatsız etme gibi davranışları içeren bir şiddet türüdür.

Fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik ve tek taraflı ısrarlı takip gibi şiddet türlerinin yanı sıra, son yıllarda dijital teknolojilerin ve internetin hızla gelişmesiyle birlikte şiddet, siber şiddet olarak yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle dijitalleşme, bilgiye erişimi ve iletişimi kolaylaştırarak bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlasa da aynı zamanda şiddetin dijital yollarla tezahür etmesine zemin hazırlamaktadır. Toplumun her kesiminde ve her yaş grubunda önemli sağlık sorunlarına neden olan siber şiddet, küresel ve ciddi bir halk sağlığı problemidir (Hassan vd., 2020:1; Yorulmaz ve Karadeniz, 2022:232). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin dijital ortamda yeniden üretilmesi, kadınların çevrimiçi dünyada karşı karşıya kaldıkları şiddet türlerini daha görünür ve tartışılır hale getirmiştir (Çıtak ve Yücel, 2022:165; Korkmaz, 2016:75; Ladikli ve Cömert, 2023). Özellikle son yıllarda iletişim araçlarının çeşitlenmesiyle beraber cinsiyete dayalı şiddet, sosyal ağları kullanarak özel alanların ihlali, kontrol ve baskı davranışlarına yeni bir boyut kazandırarak dijitalleşme sürecine girmiş ve bireylerin yaşamlarını derinden etkilemeye başlamıştır (Bajo-Pérez, 2022:271). Siber şiddet, dijital teknolojilerin kasıtlı olarak zarar verme amacıyla kullanıldığı bir şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Arıcak vd., 2008:253; Backe vd., 2018:1; Seçgin ve Tarı Selçuk, 2023:203; Tokunaga, 2010:78). Siber şiddet, internet ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan, bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar görmesine neden olabilen ya da bu riski taşıyan; siber takip, kişisel bilgilerin çalınması, intikam amaçlı pornografi, cinsiyete dayalı hakaret ve tehdit gibi eylemleri kapsayan bir şiddet türüdür (ASHB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2021:16; Özer Öksüzoğlu, 2021:73; Şener ve Abınık, 2021:4). Donato ve arkadaşları (2022:404–405), kadınlara yönelik çevrimiçi cinsiyete dayalı şiddetin, kadın bedeninin öfke barındıran bir biçimde nesneleştirilmesini ifade ettiğini ve bu durumun çevrimdışı şiddetin dijital alandaki bir devamı niteliğinde olduğunu belirtmektedir. Alanyazın incelendiğinde siber şiddetin çevrimiçi şiddet, dijital şiddet, siber flört şiddeti, siber zorbalık, siber taciz, siber takip gibi pek çok farklı kavramla ifade edildiği görülmektedir (Abınık, 2021:1). Siber şiddet; taciz, tehdit, mahrem bilgilerin ifşası, çevrimiçi cinsel taciz, nefret söylemi, siber zorbalık ve siber takip gibi biçimlerde ortaya çıkarak toplumsal cinsiyet temelli bir niteliğe sahip olup, dijital platformların anonimlik ve sınırsız erişim gibi özellikleri nedeniyle kadınların

çevrimiçi ortamda maruz kalma olasılığını artırırken, sosyal medya, e-posta, forumlar ve mesajlaşma uygulamaları bu şiddetin etkisini ve ölçeğini büyüten araçlar haline gelmiştir (Abınık, 2021:5; Eroğlu, 2014:39; Sarışın, 2022:270; Temur-Şimşekcan, 2018:18). Özellikle kişinin internet ortamında gerçek kimliğini gizleyebilmesi, fiziksel olarak temas olmadan uzaktan gerçekleşebilmesi, teknolojiyi kullanarak eylemi gerçekleştirebilmesi, cep telefonu ve sosyal medya ağları gibi ulaşılabilir olması, şiddet içeren mesajlar, gönderilerin hızla kitlelere yayılabilmesi gibi nedenlerle şiddet uygulanabilirliği kolaylaştırabilmektedir (Fascendini ve Fialová, 2011:26-27).

Bu bağlamda yürütülen bu araştırma, üniversite eğitimi gören kadın öğrencilerin siber şiddet deneyimlerini incelemeyi ve bu süreçte sosyal desteğin rolünü anlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada şu temel araştırma sorusuna yanıt aranmıştır: *“Kadın üniversite öğrencileri siber şiddetle karşılaştıklarında sosyal destek hangi rolü oynamaktadır?”* Nitel araştırma yöntemiyle, olgubilim desenine dayalı olarak yürütülen bu çalışmada, siber şiddet yaşamış 30 kadın üniversite öğrencisiyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler tematik analizle değerlendirilmiştir. Bulgular, katılımcıların çeşitli siber şiddet biçimlerine maruz kaldıklarını, bu deneyimlerin psikolojik ve sosyal yaşamlarını olumsuz etkilediğini ve sosyal destek mekanizmalarının başa çıkma sürecinde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma, Türkiye’de sosyal destek odağında siber şiddeti inceleyen sınırlı sayıdaki çalışmalardan biri olarak literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kadın üniversite öğrencilerinin siber şiddet deneyimlerini ve bu deneyimlerle başa çıkma sürecinde sosyal desteğin rolünü incelemektir. Araştırma, kadınların maruz kaldığı siber şiddet türlerini, bu deneyimlerin yaşamlarını nasıl etkilediğini ve başa çıkma sürecinde sosyal destek kaynaklarının rolünü incelemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Üniversite eğitimi görmekte olan kadın öğrenciler ne tür siber şiddet biçimlerine maruz kalmaktadır?
- Siber şiddet biçimleri üniversite eğitimi görmekte olan kadın öğrencilerin yaşamlarını nasıl etkilemektedir?
- Üniversite eğitimi görmekte olan kadın öğrenciler siber şiddetle başa etme sürecinde hangi yöntemlere başvurmaktadır?

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemine dayanarak, olgubilim (fenomenoloji) deseni çerçevesinde yürütülmüştür. Olgubilim, bireylerin deneyimlerine dair anlamlarını ve bu deneyimlerin üzerlerinde bıraktığı etkileri derinlemesine incelemeye olanak tanır (Creswell, 2014: 281-302). Bu araştırma deseni, kadın üniversite öğrencilerinin siber şiddet deneyimlerini, bu şiddetle başa çıkma süreçlerini ve sosyal desteğin bu süreçteki rolünü incelemek amacıyla tercih edilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, açık uçlu sorular içeren yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem belirli bir konu çerçevesinde kalmayı sağlamak hem de katılımcıların kendi deneyimlerini özgürce ifade etmelerine imkân tanımak açısından uygun bir yöntem olarak görülmektedir (Kvale, 2007:51). Görüşme formu, literatür taraması ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda hazırlanmış; katılımcıların siber şiddet deneyimlerini derinlemesine aktarabilecekleri şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma grubunu, sosyal medya platformlarında siber şiddet deneyimi yaşamış, Çorum ilinde eğitim görmekte olan kadın üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcılar, gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiş; örneklem seçiminde birden fazla örnekleme yöntemi birlikte kullanılmıştır. Öncelikle, araştırma sorularına yanıt verebilecek nitelikteki bireyler, yani sosyal medya aracılığıyla siber şiddete maruz kalmış kadın öğrenciler, ölçüt örnekleme yöntemiyle tanımlanmış; daha sonra bu katılımcıların yönlendirmeleriyle yeni bireylere ulaşmak amacıyla kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme süreci, araştırma konusuna uygun bilgiye sahip bireylere ulaşmada etkili olmuştur. Araştırmaya Çorum ilinde eğitim görmekte olan toplamda 30 kadın üniversite öğrencisi dahil edilmiştir. Örneklem büyüklüğü, nitel araştırma doğasına uygun olarak veri doyumuna ulaşıldığında belirlenmiş; yeni katılımcılardan elde edilen verilerin tekrara düşmesi ve araştırma sorularına yönelik anlamlı yeni bilgi üretilmemesi üzerine veri toplama süreci sonlandırılmıştır (Glaser, 1978). Katılımcılar, farklı yaş, sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve deneyim düzeylerine göre çeşitlendirilerek veri zenginliği artırılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce, katılımcılara araştırmanın amacı detaylı bir şekilde açıklanmış; katılımlarının gönüllülük esasına dayalı olduğu, verilerinin anonim kalacağı ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları bildirilmiştir. Toplamda 30 katılımcı ile yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Siber Şiddet Deneyimlerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Sosyal Medya Kullanım Süresi	Siber Şiddet Uygulayanın Kimliği	Alınan Sosyal Destek Kaynağı
Katılımcı 1	21	4 saat	Tanımadığı biri	Arkadaş
Katılımcı 2	20	6 saat	Tanımadığı biri	Aile Bireyleri
Katılımcı 3	22	5 saat	Tanımadığı biri	Aile Bireyleri
Katılımcı 4	21	5 saat	Eski Partner	Arkadaş
Katılımcı 5	24	4 saat	Eski Partner	Arkadaş
Katılımcı 6	21	4 saat	Arkadaş Grubu	Arkadaş
Katılımcı 7	20	5 saat	Akraba	Arkadaş
Katılımcı 8	20	6 saat	Eski Partner	Arkadaş
Katılımcı 9	22	5 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 10	23	4 saat	Eski Partner	-
Katılımcı 11	21	4 saat	Eski Partner	Akraba
Katılımcı 12	19	5 saat	Eski Partner	Arkadaş
Katılımcı 13	22	3 saat	Tanımadığı biri	Arkadaş
Katılımcı 14	24	4 saat	Tanımadığı biri	Arkadaş
Katılımcı 15	22	3 saat	Tanımadığı biri	Arkadaş
Katılımcı 16	23	3 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 17	24	6 saat	Eski Partner	Arkadaş
Katılımcı 18	20	6 saat	Tanımadığı biri	Aile Bireyleri
Katılımcı 19	23	5 saat	Eski Partner	Aile Bireyleri
Katılımcı 20	19	4 saat	Eski Partner	Aile Bireyleri
Katılımcı 21	21	5 saat	Tanımadığı biri	Arkadaş
Katılımcı 22	21	3 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 23	23	4 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 24	20	3 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 25	22	4 saat	Eski Partner	Aile Bireyleri
Katılımcı 26	21	4 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 27	21	5 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 28	24	4 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 29	18	3 saat	Tanımadığı biri	-
Katılımcı 30	25	3 saat	Tanımadığı biri	-

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmelerin süresi toplamda 320 dakikayı bulmuş, bu görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Daha sonra, kayıtlar detaylı bir şekilde transkribe edilmiş ve tematik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinde, MAXQDA programı kullanılmıştır. İlk olarak, görüşme verileri tekrar tekrar okunarak ana temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Kodlama sürecinde, anlamlı birimlere ayrılan ifadeler tematik bir çerçeveye oturtulmuş, her bir tema detaylandırılmış ve veriler derinlemesine yorumlanmıştır. Araştırmanın güven duyulabilirliği (trustworthiness), Guba ve Lincoln (1989) tarafından ortaya konulan dört temel ölçüt doğrultusunda sağlanmaya çalışılmıştır. Öncelikle, iç tutarlılık ve inanılabilirlik (credibility) sağlamak amacıyla veriler farklı zamanlarda tekrar okunarak kodlamalar gözden geçirilmiş, temalar araştırma soruları ile olan ilişkisine göre sistematik biçimde yapılandırılmıştır. Doğrulanabilirlik

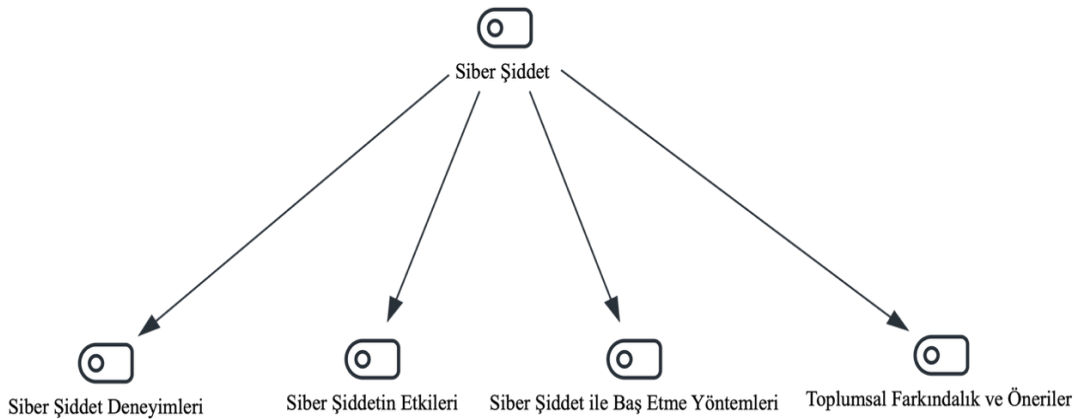
(confirmability) için analiz sürecinde elde edilen bulgular, doğrudan katılımcı ifadeleriyle desteklenmiş ve araştırmacının önyargılarından arındırılmış şekilde sunulmuştur. Süreklilik (dependability) için kodlama ve analiz süreci açık şekilde belgelenmiş ve uzman görüşü alınarak süreç denetlenmiştir. Transfer edilebilirlik (transferability) açısından ise katılımcıların sosyo-demografik bilgileri, bağlam ve araştırma ortamı ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır (Kümbetoğlu, 2020). Buna ek olarak, araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla iki farklı araştırmacı tarafından gerçekleştirilen kodlamalar arasında kodlayıcılar arası tutarlılık analiz edilmiştir. MAXQDA programı kullanılarak yapılan bu inceleme sonucunda, kod varlığında eşleşen kodlama oranı %75 olarak hesaplanmış ve bu oran, nitel araştırmalarda kabul edilebilir bir uyum düzeyine işaret etmektedir (Miles & Huberman, 1994).

Araştırmanın Bulguları

Katılımcılardan elde edilen araştırma bulguları; siber şiddet deneyimleri, siber şiddetin etkileri, siber şiddetle baş etme yöntemleri ve toplumsal farkındalık ve öneriler olmak üzere dört ana tema altında ele alınmıştır (Şekil 1). Elde edilen bulgular katılımcıların doğrudan ifadeleriyle desteklenerek yorumlanmış ve hem bireysel hem de toplumsal düzeyde siber şiddetle mücadelede kullanılabilecek önerilere ulaşılması sağlanmıştır.

Şekil 1.

Araştırmanın Temaları-Hiyerarşik Kod Modeli

Siber Şiddet Deneyimleri

Araştırma bulguları, kadın üniversite öğrencilerinin sosyal medya platformlarında çeşitli siber şiddet biçimlerine maruz kaldığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, özellikle cinsel içerikli istenmeyen mesajlar, tehditler ve psikolojik baskılar gibi unsurların öne çıktığını ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılım sağlayan kadın öğrenciler, özellikle anonim veya tanımadıkları kişilerden gelen cinsel taciz içerikli mesajlarla karşılaşmakta, sınırlarını korumaya çalıştıklarında ise tehdit edilme riskiyle karşı karşıya kalmakta olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, sosyal

medya üzerinden farklı şekillerde psikolojik şiddet ve rahatsız edici davranışlarla karşılaşan bireyler, bu durumları güvensizlik hissi yaratan ve kişisel mahremiyeti ihlal eden deneyimler olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Snapchat üzerinden tanımadığım bir şahıs cinsel organını yolladı." (Katılımcı 23)

"Instagram üzerinden ayak fetişi olan biriyle karşılaşmıştım. Benden ayağımın fotoğrafını istedi. Tabii ki bu bana göre yanlış olduğu için atmadım. Atmayınca beni tehdit etmeye başladı." (Katılımcı 24)

"Facebook üzerinden şiddete maruz kaldım bir tane kız vardı. Terörist kılığındaydı sanırım. Profilinde terörist resmi vardı. Beni sürekli rahatsız ediyordu." (Katılımcı 2)

Araştırma bulguları, kadın öğrencilerinin siber şiddet deneyimlerinin yalnızca anonim ya da tanımadıkları kişilerle sınırlı kalmadığını, romantik ilişkiler bağlamında da yaygın olarak yaşandığını göstermektedir. Katılımcılar, özellikle eski partnerlerinden gelen tehdit, zorbalık ve ısrarlı takip (stalking) gibi siber şiddet türleriyle karşı karşıya kaldıklarını ifade etmektedir. İlişki sonrası dijital taciz, duygusal manipülasyon ve mahrem görüntülerin tehdit unsuru olarak kullanılması, bireylerin psikolojik olarak baskı altında hissetmelerine yol açmaktadır. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Eski sevgilimden siber şiddete maruz kaldım. Bana yazmazsan sevinirim. Yazarsan sıkıntı çıkar tarzında konuştuğu için zorbalığa uğradım." (Katılımcı 10).

"Eski sevgilim, sevgiliyken çekindiğimiz fotoğrafları aileme yollamakla beni tehdit etti." (Katılımcı 11).

"Eski sevgilim sürekli farklı hesaplardan ve numaralardan mesajlar atıp beni rahatsız ediyordu." (Katılımcı 12)

Araştırma bulguları, kadın öğrencilerinin sosyal medya platformlarında sıklıkla istenmeyen mesajlar, sözlü taciz ve tehdit içerikli iletiler yoluyla siber şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Tanımadıkları kişilerden gelen özel mesajlar ve izinsiz fotoğraf erişimleri, bireylerin dijital ortamda mahremiyetlerini koruma konusunda zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, argo ve tehdit içerikli mesajlar yoluyla gerçekleştirilen psikolojik baskı, siber şiddetin bireyler üzerindeki olumsuz etkisini artırmaktadır. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Tanımadığım birinin fotoğraflarına ve özel olarak mesaj atması şeklinde yaşadım." (Katılımcı 15).

"Sosyal medya aracılığıyla tanıştığım kişi tarafından argo kelimeler ve tehdit içeren mesajlara maruz kaldım." (Katılımcı 17).

"Instagram uygulaması üzerinden sözlü taciz şeklinde şiddete maruz kaldım." (Katılımcı 18).

Siber şiddet deneyimleriyle ilgili elde edilen bulgular, kadın üniversite öğrencilerinin sosyal medya platformlarında çok boyutlu siber şiddet biçimleriyle karşılaştığını ortaya

koymaktadır. Kadın üniversite öğrencilerinin ifadeleri, özellikle anonim hesaplardan gelen cinsel içerikli mesajlar, tehditler, ısrarlı takip ve psikolojik taciz gibi şiddet türlerinin yaygın olduğunu göstermektedir. Ayrıca, siber şiddetin yalnızca tanımadıkları kişilerden değil, geçmiş romantik ilişkilere dayalı olarak da devam ettiği gözlemlenmektedir. Bu durum, dijital platformların kişiler arası ilişkilerde bir şiddet aracına dönüşebildiğini göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, siber şiddet deneyimleri teması kapsamında toplanan veriler, siber şiddetin kadınların çevrimiçi alanlardaki varlıklarını tehdit eden ciddi bir sorun olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Siber Şiddetin Etkileri

Katılımcı kadın öğrencilerin ifadeleri, siber şiddetin kadın üniversite öğrencileri üzerinde derin psikolojik ve fiziksel etkiler yarattığını göstermektedir. Yaşanan deneyimler sonucunda bireylerde içe kapanma, yoğun üzüntü, yeme bozuklukları ve fiziksel sağlıkta olumsuz değişimler gibi etkiler gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, güven duygusunun sarsılması, kişilerarası ilişkilerde temkinli davranma ve sürekli tehdit altında hissetme gibi psikososyal sonuçlar da ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların yaşadığı kaygı, korku ve panik hali, siber şiddetin sadece dijital ortamla sınırlı kalmayıp bireylerin günlük yaşamlarını ve ruh sağlığını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"İçime kapanmıştım, oldukça üzgündüm. Bir şey yiyip içmiyordum, ağlıyordum. Sürekli annem babam görmediği zamanlarda oldukça kilo vermiştim." (Katılımcı 11)

"Tanıdığım biri olduğu için şok olmuştum. Asla böyle bir şey beklemiyordum. Tanıdığım insanlara bile güvenemez oldum." (Katılımcı 29)

"Sürekli başka insanlardan bunu göreceğimi düşündüm. Tehdit altında hissettim, korktum. Sürekli panik halindeydim." (Katılımcı 3)

Katılımcıların ifadeleri, siber şiddetin yalnızca çevrimiçi deneyimlerle sınırlı kalmadığını, katılımcıların çevrimdışı yaşamlarını da doğrudan etkilediğini göstermektedir. Siber şiddete maruz kalan öğrenciler, sosyal medyadan uzaklaşma, içine kapanma ve yaşadıkları durumu kimseyle paylaşamama gibi sosyal geri çekilme davranışları sergilemektedir. Bunun yanı sıra, korku ve tedirginlik duyguları fiziksel mekânlara da taşınmakta; bireyler günlük yaşamlarında tehdit altında hissettikleri için okula ya da dışarıya çıkmak konusunda tereddüt yaşamaktadır. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Sosyal medyadan uzaklaştım, daha az vakit geçirmeye başladım. Bu durumu kimseye bahsedemedim." (Katılımcı 22)

"Her gün okula giderken karşıma çıkacak diye tedirgindim ve korkuyordum. Evden pek dışarıya çıkamıyordum." (Katılımcı 21)

"Staj yaptığım yerde sürekli bir korku içerisindeydim. Her okuldan çıktığımda acaba burada mı, acaba geldi mi diye düşünüyordum." (Katılımcı 4)

Araştırma bulguları, siber şiddetin derin ve uzun vadeli psikolojik etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Yaşanan travmatik deneyimler sonucunda bireylerde korku, kaygı bozuklukları, fobiler ve sosyal izolasyon gibi ciddi olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Özellikle beden algısında bozulma, dışarı çıkamama ve insanlara karşı güven kaybı gibi etkiler, siber şiddetin bireylerin günlük yaşamlarına ve psikolojik iyi oluşlarına kalıcı zararlar verebileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu deneyimler bireylerin insan ilişkilerine yönelik olumsuz tutumlar geliştirmesine de yol açarak, sosyal yaşamlarını ve duygusal dayanıklılıklarını doğrudan etkilemektedir. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Fobi oluştu, kendi cinsel organıma bile bakamaz oldum. Bayağı kötü etkilemişti." (Katılımcı 27)

"Psikolojik sorunlar yaşadım, markete dahil çıkamadım. Bu etkiler beni olumsuz etkiledi." (Katılımcı 19)

"Sinir hastası oldum diyebilirim. Güven sorunu ve insanlara ön yargıyı da beraberinde getirdi." (Katılımcı 12)

Siber şiddetin etkilerine ilişkin elde edilen bulgular, bu şiddet biçiminin etkilerinin yalnızca dijital ortamla sınırlı kalmayıp, bireylerin psikolojik, sosyal ve fiziksel iyi oluşlarını da derinlemesine etkilediğini göstermektedir. Kadın öğrenciler arasında içe kapanma, kaygı, panik, özgüven kaybı ve sosyal izolasyon gibi psikolojik tepkiler yaygın olarak ifade edilmiştir. Ayrıca, bu etkilerin gündelik yaşama, akademik ortama ve sosyal ilişkilere kadar yansıdığı gözlemlenmiştir. Siber şiddetin yol açtığı güvensizlik hissi ve korku, bireylerin çevrimdışı yaşamlarında kalıcı izler bırakmakta; sosyal medya kullanımından uzaklaşma, dış mekânlara çıkmada isteksizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma gibi sonuçlar doğurmaktadır. Söz konusu bulgular, siber şiddetin çok yönlü ve uzun vadeli etkiler yaratabileceğini ortaya koymakta ve bu sorunun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ele alınması gerekliliğine işaret etmektedir.

Siber Şiddet ile Baş Etme Yöntemleri

Araştırma bulguları, siber şiddetle baş etme sürecinde sosyal destek mekanizmalarının önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bireyler, yaşadıkları zorlayıcı deneyimlerle başa çıkabilmek için öncelikli olarak arkadaşlarından ve ailelerinden destek almış, bu destek sayesinde hukuki yollara başvurma veya profesyonel yardım alma gibi adımlar atabilmişlerdir. Özellikle arkadaş desteği, siber şiddeti uygulayan kişiyi engelleme ve şikayet etme süreçlerinde cesaret verici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, aile desteği bireylerin duygusal yüklerini paylaşmalarını sağlarken, bazı durumlarda psikolojik destek almalarına da aracılık etmektedir.

Elde edilen bulgular, siber şiddetle baş etmede sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesinin ve bireylerin bu tür durumlarla karşılaştıklarında yalnız olmadıklarını hissetmelerinin önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"En sonunda arkadaşımın desteğiyle birlikte polise gittik, şikayet ettik. Tüm bu olanları anlattım."
(Katılımcı 8)

"Arkadaşımdan destek aldım. Onu birlikte engelledik ve şikayet ettik." (Katılımcı 20)

"Aileme anlattım. Sürekli panik halinde korku halinde olduğum için içime kapandım ve dışarıyla görüşmek istemediğim için psikoloğa yönlendirdiler." (Katılımcı 3)

Araştırma bulguları, siber şiddetle baş etme sürecinde bireylerin öncelikli olarak dijital güvenlik önlemleri aldığını göstermektedir. Tanımadıkları kişilerle iletişimi sınırlamak, bilinmeyen numaraları açmamak ve saldırganları sosyal medya platformlarında engellemek, katılımcıların sıkça başvurduğu stratejiler arasındadır. Bazı katılımcılar, siber şiddet deneyimlerinin ardından sosyal medya kullanımlarını tamamen sınırlandırarak platformları terk etmeyi tercih etmişlerdir. Bu durum, bireylerin dijital dünyada güvenliği sağlama çabalarını ortaya koyarken, aynı zamanda siber şiddetin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını nasıl şekillendirdiğini de göstermektedir. Bulgular, bireylerin çevrimiçi ortamlarda daha bilinçli hareket etmeye başladığını gösterse de, siber şiddetin dijital alanlara katılımı kısıtlayıcı etkisinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Sosyal medya hesaplarımda artık çok dikkatliyim. Tanımadığım kişileri eklemiyorum, tanımadığım kişilerin telefonlarını açmıyorum." (Katılımcı 14)

"Onu bütün uygulamalar üzerinden engelledim, her yerden bana hiçbir şekilde ulaşamamasını sağladım." (Katılımcı 5)

"Hemen engelliyorum hesabı. Ve o an yaşıam küçük olduğum için bir daha bu sosyal medya hesabını kullanmadım, kapattım." (Katılımcı 2)

Araştırma bulguları, siber şiddetle baş etme sürecinde bireylerin hem duygusal hem de davranışsal stratejiler geliştirdiğini göstermektedir. Bazı katılımcılar, saldırganlara tepki vermemeyi ve olayı kişisel olarak içselleştirmemeyi bir baş etme yöntemi olarak benimserken, bazıları ise olumsuz duygularla başa çıkabilmek için dikkat dağınık aktivitelere meşgul olmayı tercih etmiştir. Ayrıca, yaşanan deneyimler bireylerde dijital farkındalık oluşturarak, sosyal medya kullanımlarında daha temkinli davranmalarına ve güvenlik önlemleri almalarına neden olmuştur. Bulgular, siber şiddetle mücadelede bireysel dayanıklılığın ve destekleyici sosyal çevrenin önemini vurgularken, bilinçli dijital medya kullanımının da korunma mekanizmalarından biri

olarak öne çıktığını göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Soğukkanlı olmaya çalıştım, kullandığı argo kelimelere cevap vermedim. Çevremdeki insanlar kafama takmamam gerektiğini söylediler." (Katılımcı 30)

"Kendi kendime konuşuyordum. Sürekli konuş, konuş, nereye kadardı? O yüzden kafamı dağıtmak için aktivite belirledim." (Katılımcı 24)

"Tanımadığım kişileri hesabıma eklememeyi öğrendim." (Katılımcı 27)

Siber şiddetle baş etme yöntemleriyle ilgili elde edilen bulgular, kadın üniversite öğrencilerinin siber şiddetle baş etme süreçlerinde hem bireysel hem de sosyal düzeyde çeşitli stratejiler geliştirdikleri görülmektedir. Katılımcılar, travmatik deneyimlerle başa çıkmak için öncelikle arkadaş ve aile desteğine başvurmuş; bu destek, hukuki süreçlere yönelme, psikolojik yardım alma ve dijital güvenlik önlemleri alma gibi adımların atılmasını mümkün kılmıştır. Ayrıca, saldırganları engelleme, sosyal medya kullanımını sınırlandırma ya da tamamen bırakma gibi dijital güvenlik uygulamaları sıkça tercih edilmiştir. Duygusal baş etme stratejileri arasında ise soğukkanlı kalma, olumsuz duyguları bastırma ve dikkat dağıtıcı faaliyetlere yönelme öne çıkmaktadır. Bulgular, siber şiddetin bireyleri dijital ortamda daha temkinli ve bilinçli hale getirdiğini, ancak sosyal medya kullanımında kısıtlayıcı ve dışlayıcı etkiler yarattığını göstermektedir. Bu bulgular, siber şiddetle baş etme sürecinde sosyal destek ve dijital farkındalık düzeyinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Toplumsal Farkındalık ve Öneriler

Araştırma bulguları, siber şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılmasının önemini vurgulamaktadır. Siber şiddetin yalnızca bireysel deneyimlerle sınırlı kalmayıp geniş çaplı bir toplumsal sorun olduğu düşüncesi öne çıkmakta ve bu konuda bilinçlendirme çalışmalarının artırılması gerektiği ifade edilmektedir. Katılımcılar, eğitim programları, televizyon reklamları ve seminerler gibi yöntemlerle toplumun bilinçlendirilmesini önermekte, özellikle genç kadınların ve kız çocuklarının korkmadan bu süreçle başa çıkabilmeleri için destekleyici eğitimlerin yaygınlaştırılmasını talep etmektedir. Bu bulgular, siber şiddetin önlenmesi ve mağdurların güçlendirilmesi için hem bireysel hem de kurumsal düzeyde alınması gereken önlemleri ortaya koymakta, farkındalık çalışmalarının toplumsal düzeyde etkili çözümler sunabileceğini göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Siber şiddet konusunun toplumumuza daha detaylı bir şekilde anlatılması gerektiğini, hatta eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Televizyon reklamı bile olabilir." (Katılımcı 14).

"İnsanların bilinçlendirilmesi gerekiyor. İstemiyorum kelimesini gerçekten istemiyorum olarak algılamalı ve rahatsız etmemeliler." (Katılımcı 28).

"Kız çocuklarının korku duymadan bu süreçle nasıl başa çıkabileceklerini öğreten seminerler ve öğretici kursların daha sık yapılmasını isterim." (Katılımcı 16).

Araştırma bulguları, siber şiddetle mücadelede yalnızca bireylerin değil, ailelerin ve toplumun da bilinçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle ailelerin çocuklarıyla daha açık bir iletişim kurabilmesi için eğitimler ve seminerler düzenlenmesi önerilmektedir. Katılımcılar, medya araçları üzerinden farkındalık kampanyalarının artırılmasını, televizyon ve sosyal medya platformlarında bilinçlendirici içeriklerin yaygınlaştırılmasını talep etmektedir. Ayrıca, kadınların siber şiddete karşı sessiz kalma eğiliminde oldukları vurgulanarak, onları güçlendirmeye yönelik projelerin ve destek programlarının hayata geçirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu bulgular, siber şiddetle mücadelede yalnızca bireysel önlemlerin yeterli olmadığını, aile, eğitim kurumları ve medya gibi toplumsal yapıların da aktif rol üstlenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Ailelere eğitimler verilebilir, seminerler düzenlenebilir. Herkes telefon kullanıyor, televizyon kullanıyor. Bu tarz yerlerde farkındalık içeriklerinin artırılması isterim." (Katılımcı 4)

"Ailem katı olduğu için başımdan geçenleri kimseye anlatamadım. Ailem biraz daha duyarlı olsaydı anlatabilirdim. Bunun için katı aileler adına seminerler düzenlenmeli." (Katılımcı 26)

"Genelde böyle şeyler daha çok kadınların başına geldiği için kadınlar korktuğu için hiçbir şey yapamıyor. Sessiz kalıyorlar. Bu nedenle programlar hazırlanmalı, projeler yapılmalı." (Katılımcı 9)

Araştırma bulguları, siber şiddetle mücadelede erken yaşta eğitim verilmesi, psikolojik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve mağdurların yalnız hissetmemesi için dayanışma ağlarının oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Çocukluk döneminde verilecek eğitimlerle bireylerin bilinçlendirilmesi ve şiddet eğilimlerinin azaltılması gerektiği belirtilirken, siber şiddet mağdurlarına ücretsiz psikolojik destek sağlanmasının önemine de dikkat çekilmektedir. Ayrıca, kadınların sessiz kalmaması için destekleyici mekanizmaların oluşturulması ve bu süreçte mağdurların yalnız olmadıklarını hissetmelerinin sağlanması önerilmektedir. Bu bulgular, siber şiddetle mücadelede yalnızca hukuki ve teknik önlemlerin değil, psikososyal destek ve toplumsal dayanışmanın da kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların paylaştığı bazı ifadeler şu şekildedir:

"Bu tür insanlar çoğalmasın diye çocukken eğitilebilirler. Psikologlar ücretsiz olmalı, okullarda bu konuya dair bilgilendirmeler yapılmalıdır." (Katılımcı 21)

"Bu tarz durumlar yaşamış insanlara ücretsiz psikolog desteği verilebilir." (Katılımcı 23)

"Daha fazla destek ve bilinçlilik oluşturmak adına şöyle bir şey yapılabilir: Siber şiddete maruz kalmış kadınlar sessiz kalmamalı ve onların arkasında destekçiler olmalı." (Katılımcı 5)

Toplumsal farkındalık ve öneriler ile ilgili elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde siber şiddetle etkili bir mücadele için bireysel çabaların ötesine geçilmesi gerektiğini ve toplumsal farkındalığın artırılmasının kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Katılımcılar, özellikle çocukluk döneminden itibaren eğitim yoluyla bilinçlendirme yapılmasını, ailelerin bu konuda bilgilendirilmesini ve destekleyici sosyal yapıların oluşturulmasını önermektedir. Eğitim programları, seminerler, televizyon ve sosyal medya kampanyaları gibi yöntemlerle hem bireylerin hem de ailelerin siber şiddet konusunda duyarlılığı artırılabilir. Ayrıca, kadınların sessiz kalmaması için psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve dayanışma ağlarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bulgular, siber şiddetle mücadelede yalnızca hukuki değil, psikososyal ve toplumsal destek mekanizmalarının da devreye girmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Teknolojik araçların gelişimiyle birlikte şiddet olgusu dijital ortamda yeni boyutlar kazanmıştır. Dijital teknolojiler, iletişimi ve sosyalleşmeyi kolaylaştıran birçok olanak sunarken, aynı zamanda bireylerin veya grupların birbirlerine şiddet uyguladığı sorunlu alanlara da dönüşebilmektedir. Siber şiddet konusunda farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, dijital şiddetin küresel ölçekte ciddi bir toplumsal sorun haline geldiğini ortaya koymaktadır. UNICEF'in çevrimiçi anketi U-Report'un bulgularına göre, 30 ülkede gençlerin üçte biri siber zorbalığa maruz kalmaktadır (UNICEF, 2019). PEW Araştırma Merkezi'nin araştırmasına göre, ABD'de yetişkinlerin %41'i çevrimiçi tacize uğradığı, %75'inin bu çevrimiçi tacizin sosyal medya platformlarında gerçekleşmiştir (PEW, 2021). Güney Kore İletişim Komisyonu (KCC) ve Ulusal Bilgi Toplumu Ajansı (2022) tarafından yapılan siber şiddet araştırmasına göre siber zorbalık oranlarının gençlerde %41,6 gibi orana sahip olup her 10 gençten 4'ünün siber şiddete maruz kaldığı, bu oranın önceki yıla göre %12,4 arttığı tespit edilmiştir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından finansal olarak desteklenen Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği'nin (TBİD) "Dijital Şiddet ile Mücadele Projesi" kapsamında 2021 yılında yapılan Türkiye'de dijital şiddet araştırmasında Türkiye'de her beş kişiden birinin dijital şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Özellikle 15-17 yaş arası her beş gençten biri ve 18-32 yaş arası her üç genç bu şiddete maruz kalmaktadır (Şener ve Abınık, 2021:4). Hem dünyada hem de Türkiye'de yapılan araştırmalar, gözlemler ve deneyimler, kadınların siber şiddetin çeşitli biçimlerine maruz kaldıklarını, internetin yeni şiddet türleri üreterek şiddet uygulamayı kolaylaştırdığını ve insanlar arası mesafeleri ortadan kaldırarak fail ile mağdur arasındaki etkileşimi artırdığını göstermektedir. Bu araştırma, kadın üniversite öğrencilerinin dijital ortamlarda karşılaştıkları siber şiddet deneyimlerini ve sosyal destek kaynaklarının başa çıkma sürecindeki rolünü ele almıştır.

Araştırma sonuçları, siber şiddetin yalnızca bireylerin dijital yaşamlarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda psikolojik, sosyal ve fiziksel sağlıklarını da tehdit eden çok boyutlu bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, siber zorbalık hangi şekilde ve hangi platformda gerçekleşirse gerçekleşsin, siber şiddet mağduru bireylerin psikolojik, duygusal ve sosyal iyi oluşlarını olumsuz yönde etkileyerek çeşitli sorunlara neden olmaktadır (Chun vd., 2024:12; Mishra, 2019:107; Şincek vd., 2017: 105-106; Türk ve Şenyuva, 2021:463). Siber şiddete maruz kalan kadınlar; yoğun bir korku, panik, güvensizlik vb. gibi psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle tehdit içeren mesajlar ve kimliği bilinmeyen kişilerin gerçekleştirdiği taciz olayları, mağdurlarda uzun süreli kaygı ve travmatik etkiler yaratmaktadır (Cripps ve Stermac, 2018:181; Hinduja ve Patchin, 2010:216; Kaygısız, 2019:170-171; Özmen, 2018:962; Seçgin ve Tarı Selçuk, 2023:208; Yıldızacı ve Demir, 2021:136).

Araştırma, siber şiddete maruz kalan bireylerin kendilerini duygusal olarak yalnız hissettiğini ve sosyal çevreleriyle ilişkilerinin olumsuz etkilenecek etkileşimlerinin ciddi şekilde sınırlandığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, mağdurların bu deneyimler nedeniyle sosyal medya kullanımını kısıtladıkları veya tamamen bıraktıkları, çevrimiçi taciz ve tehditlerin ise günlük yaşamda tedirginlik ve toplumsal alanlardan uzaklaşma gibi sonuçlara yol açtığı belirlenmiştir. Bu durum, dijital alanlardaki sınır ihlallerinin fiziksel dünyada da bireyleri kısıtlayıcı etkiler yarattığını göstermektedir (Dinç Kırılı, 2020:37; Korkmaz, 2016: 78-79; Wood vd., 2020: 291). Sosyal medya, bireyler için önemli bir iletişim ve sosyalleşme aracı olsa da, bu platformların yeterince güvenli olmadığı algısı, mağdurların çevrimiçi ortamlardan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Akdemir (2022:410-415) de araştırmasında, siber şiddet mağdurlarının yaşadıkları deneyimlerin ardından hesaplarını gizleme, sosyal medyadan uzaklaşma veya kullanım alışkanlıklarını değiştirme gibi çeşitli önlemler aldığını belirtmektedir. Araştırma sonuçları, teknolojik çözümlerin mağdurlar için önemli bir baş etme aracı olduğunu ortaya koyarken, katılımcıların sosyal medya hesaplarını daha dikkatli kullanma, gizlilik ayarlarını sıkılaştırma ve şiddet uygulayan kişileri engelleme gibi yöntemlere başvurduğunu; ancak bu önlemlerin güvenlik algısını tamamen onarmaya yetmediğini ve dijital ortamda süregelen tehdit algısının devam ettiğini göstermektedir.

Siber şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları travmayla başa çıkabilmelerinde, aile bireylerinin ve yakın çevrenin sağladığı güven ve duygusal destek kritik bir rol oynamaktadır (Mas'udah vd., 2024:10). Araştırma bulguları da siber şiddete maruz kalan kadınların bu durumla başa çıkarken sosyal destek arayışının önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle aile ve arkadaş desteği, şiddeti uygulayan kişileri engelleme veya hukuki süreç başlatma gibi adımlar atmada etkili olmaktadır. Ancak bazı katılımcılar, hukuki süreçlerin uzun süreceğine dair

endişeleri, bu süreçlerin aileleri tarafından öğrenilmesinden duydukları çekince gibi nedenlerle adli makamlara başvurmaktan kaçınmaktadır. Şincek ve arkadaşlarına (2017:105) göre, siber şiddet durumlarında mağdurların failin kimliğini belirleyememesi ya da nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiğini bilememeleri, duruma etkin müdahaleyi güçleştirmektedir. Temur Şimşekcan (2018:75) tarafından yapılan araştırma, siber şiddete maruz kalan kadınların yalnızca %4,7'sinin hukuki süreç başlattığını, çoğunun ise durumu yönetebileceğini düşünmesi, yeterince ciddi görmemesi veya yardım kaynaklarını bilememesi gibi nedenlerle destek aramadığını göstermektedir. Asad ve Fatima'nın (2024:344) araştırmalarında belirttiği gibi, siber şiddet mağduru kadın üniversite öğrencilerinin kendilerini güvende ve desteklenmiş hissetmeleri için çevrelerinde destekleyici bir ortam oluşturulması gerekmektedir.

Sonuç olarak araştırma, siber şiddetin kadınlar üzerinde çok yönlü etkiler yarattığını ve bu etkilerin yalnızca bireylerin dijital ortamlarıyla sınırlı kalmayıp sosyal ve günlük yaşamlarına da yansıdığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonucunda, bireylerin çevrimiçi taciz ve tehditlerle başa çıkmada sosyal destek kaynaklarına büyük ölçüde ihtiyaç duydukları, ancak bu mekanizmaların her zaman yeterince etkili olmadığı görülmüştür. Özellikle kadınların çevrimiçi ortamlarda hedef alınması, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin dijital dünyada da devam ettiğini göstermektedir. Siber şiddetle baş etme stratejileri arasında sosyal medya kullanım alışkanlıklarını değiştirme, teknolojik güvenlik önlemleri alma ve aile ya da arkadaş desteği arayışı dikkat çekmektedir. Ancak bu yöntemlerin çoğu, siber şiddetin uzun vadeli etkilerini hafifletmede yetersiz kalmıştır. Bu nedenlerden dolayı aşağıda yer alan öneriler doğrultusunda çok yönlü çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

- Siber şiddet konusunda toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla genç bireyleri dijital riskler hakkında bilgilendiren ve başa çıkma yollarını öğreten eğitim kampanyaları düzenlenmelidir.
- Siber şiddete yönelik yasal mekanizmalar güçlendirilerek mağdurların hızlı ve etkili destek alması sağlanmalı, hukuki süreçler erişilebilir ve güvenilir bir çerçeve sunmalıdır.
- Siber şiddete maruz kalan bireyler için ücretsiz ve kolay erişilebilir psikolojik danışmanlık hizmetleri sağlanarak, mağdurların yaşadıkları travmanın etkilerini hafifletmeleri desteklenmelidir.
- Sosyal medya platformları, kullanıcı güvenliğini sağlamak için daha etkili filtreleme ve şikayet mekanizmaları geliştirirken, bireylerin hesap güvenliğini artıracak uygulamalara yönelik eğitimler de yaygınlaştırılmalıdır.

Yazarın Notu

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı (Proje Başvuru Numarası: 1919B012330730) kapsamında desteklenmiştir.

Kaynakça

- Abınık, N. (2021). *Kadına yönelik siber şiddet ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkide olayın ve sosyal medya kimliğinin merkeziliğinin etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akdemir, A. (2022). Kadınlara yönelik siber ortamda gerçekleştirilen şiddet fiilleri ve faillerinin tipolojisine yönelik fenomenolojik bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 24(1), 387-422. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1089754>
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoğlu, A., Sarıbeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(3), 253–261. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0016>
- Asad, M. M., & Fatima, S. S. (2024). Influence of cyber violence and online victimization on cognitive development of female students from Pakistani higher education institutions. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 16(4), 330–347. <https://doi.org/10.1108/JACPR-03-2024-0892>
- ASHB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2021). *Kadına yönelik şiddetle mücadele IV. Ulusal eylem planı 2021-2025*. <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- Backe, E. L., Lilleston, P., & McCleary-Sills, J. (2018). Networked individuals, gendered violence: A literature review of cyberviolence. *Violence and Gender*, 5(3), 135-146.
- Bajo-Pérez, I. (2022). Gender violence through Instagram: Descriptive study of women residing in Spain between 18 and 35 years old. *Sociología Y Tecnociencia*, 12(2), 271–283. <https://doi.org/10.24197/st.2.2022.271-283>
- Bourdieu, P. (2002). *Masculine domination*. (R. Nice, Trans.). Stanford University Press. (Original work published 1998).
- Chun, J., Lee, S., & Kim, J. (2024). Ontology development for cyber violence victimization in Korean adolescents. *SAGE Open*, 14(2). <https://doi.org/10.1177/21582440241250152>
- Creswell J.W. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S.B. Demir, Çev.). Siyasal Yayınevi.
- Cripps, J., & Stermac, L. (2018). Cyber-sexual violence and negative emotional states among women in a Canadian university. *International Journal of Cyber Criminology*, 12(1), 171–186. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1467891>

- Çıtak, G., & Yücel, Y. (2022). Kadına el kalkmaz: Peki ya dijital şiddet? *MEYAD Akademi*, 3(2), 162-169.
- Dinç Kırılı, E. S. (2020). Sosyal medya ortamlarında siber zorbalık: Lise öğrencilerinin siber zorbalık deneyimlerinin incelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 4(1), 24-39.
- Donato, S., Eslen-Ziya, H., & Mangone, E. (2022). From offline to online violence: New challenges for the contemporary society. *International Review of Sociology*, 32(3), 400–412. <https://doi.org/10.1080/03906701.2022.2133405>
- Eroğlu, Y. (2014). *Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyeti yordayan risk etmenlerini belirlemeye yönelik bütüncül bir model önerisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Fascendini, F., & Fialová, K. (2011). *Voices from digital spaces: Technology-related violence against women*. Association for Progressive Communications. https://www.apc.org/sites/default/files/APCWNSP_MDG3advocacypaper_full_2011_EN_0.pdf
- Glaser, B. (1978). *Theoretical Sensitivity*. The Sociology Press, Mill Valley.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Sage Publications.
- Hassan, F. M., Khalifa, F. N., El Desouky, E. D., Salem, M. R., & Ali, M. M. (2020). Cyber violence pattern and related factors: Online survey of females in Egypt. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*, 10, 1-7.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206–221. <https://doi.org/10.1080/13811118.2010.494133>
- İstanbul Sözleşmesi. (2011). *Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadelele dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*. <https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/>
- Kaygısız, E. G. (2020). Şiddetin e-hali: Siber zorbalık. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, 4-5, 161-174.
- Kvale, S. (2007). *Doing interviews* (Vol. 1). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781849208963>
- Korea Communications Commission & National Information Society Agency (KCC & NIA). (2022). *2021 Cyberviolence survey*.
- Korkmaz, A. (2016). Siber zorbalık: Fizikselden sanala yeni şiddet. *Kurgu*, 24(2), 74-85.

- Kümbetoğlu, B. (2020). *Niteliksel araştırmalarda analiz*. Bağlam Yayıncılık.
- Ladikli, N., & Tarı Cömert, I. (2023). Siber flört şiddeti mağdurları ve faillerinde şiddete yönelik tutum ve sorumluluk algısı. *Humanitas*, 11(21), 186-211.
- Mas'udah, S., Razali, A., Amala Sholicha, S. M., Febrianto, P. T., Susanti, E., & Budirahayu, T. (2024). Gender-based cyber violence: Forms, impacts, and strategies to protect women victims. *Journal of International Women's Studies*, 26(4), Article 5.
- Miles, M.B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Mishra, D. (2019). Impact on mental health of women victims of cyber violence: A case analysis. *Indian Journal of Public Health Research & Development*, 10(9). <https://doi.org/10.5958/0976-5506.2019.02409.4>
- Özer Öksüzöğlu, T. (2021). Kadınlara yönelik siber zorbalık durumları ve önlem çalışmaları. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 67-75.
- Özmen, Ş. Y. (2018). Dijital şiddet, siber zorbalık ve yeni medya okuryazarlığı üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 958-966.
- PEW Research Center. (2021). *The state of online harassment*. <https://www.pewresearch.org/internet/2021/01/13/the-state-of-online-harassment/>
- Sarışın, M. (2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yeni yüzü: Dijital şiddet. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 257-285. <https://doi.org/10.21798/kadem.2022.118>
- Šincek, D., Duvnjak, I., & Milić, M. (2017). Psychological outcomes of cyber-violence on victims, perpetrators and perpetrators/victims. *Hrvatska Revija za Rehabilitacijska Istraživanja*, 53(2), 98–110.
- Seçgin, L., & Tarı Selçuk, K. (2023). Sanal ağların distopyası: Kadına yönelik dijital şiddet. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 2023(1), 203-217. <https://doi.org/10.55543/insan.1110952>
- Şener, G., & Abınık, N. (2021). *Türkiye’de dijital şiddet araştırması*. Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği. https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub_pdf/digital_violence_report.pdf
- UNICEF. (2019). *UNICEF anketi: 30 ülkedeki gençlerin üçte birinden fazlası çevrimiçi zorbalık mağduru*. UNICEF Türkiye.
- United Nations. (1993). *Declaration on the elimination of violence against women*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>

- Temur-Şimşekcan, N. (2018). *Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir başka biçimi: Siber şiddet* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277–287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014>
- Türk Dil Kurumu. (2024). *Şiddet*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk, B., & Şenyuva, G. (2021). Şiddet sarmalı içinden siber zorbalık: Bir gözden geçirme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 462-479.
- Wood, L., Voth Schrag, R., & Busch-Armendariz, N. (2018). Mental health and academic impacts of intimate partner violence among IHE-attending women. *Journal of American College Health*, 68(3), 286–293. <https://doi.org/10.1080/07448481.2018.1546710>
- Yıldızaç, B., & Demir, F. (2021). Siber zorbalık üzerine nitel bir araştırma. *Sosyal Sağlık Dergisi*, 1(1), 116-139.
- Yorulmaz, D. S., & Karadeniz, H. (2022). Siber şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ve hemşirelerin rolü: Geleneksel derleme. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 14(1).